

La grandesa avortada de Jane Austen, segons Virginia Woolf

Entre Jane Austen i Virginia Woolf, ambdues dones, escriptores i britàniques, hi hagué un oceà temporal i literari. Woolf, amb tot, sostenia que la mort prematura d'Austen tallà la seua evolució.

Els paral·lelismes entre aquestes dues dones referencials en la història de la literatura moren en la nacionalitat, el gènere i per tenir un racó per a la posteritat a través de vies, això sí, una mica diferents. Jane Austen (Steventon, Hampshire, 1775 - Winchester, Hampshire, 1817), és un producte del seu temps i les seues circumstàncies vitals, un clàssic de la literatura del segle XIX que va extraure petroli d'un gènere com la novel·la sentimental, amb fites com *Orgull i prejudici*, *Seny i sentiment*, *Emma* o *Persuasió* gràcies al seu domini de la ironia, del sentit de la narració i la capacitat per descriure les relacions i sentiments dels seus personatges corrents. Històries senzilles i càlides d'amors i desamors condicionats moltes vegades pels diners, que la fan una autora molt popular, fins i tot entre generacions recents que hi han accedit a través de les nombroses adaptacions al cinema de les seues novel·les. Per a molts, un clàssic inqüestionable de la literatura, una brillant i convincent exploradora de les convencions socials com a motor narratiu. Però la seua no és una producció que canviara les regles del joc literàries.

Mentrestant, quan Virginia Woolf (Londres, 1882 - Lewes, Sussex, 1941), comença a publicar les seues obres més importants, cas de *La senyora Dalloway* (1926), *Al far* (1927), *Orlando: una biografia* (1928), *Les ones* (1931) o l'assaig *Una habitació pròpia* (1929), ja és present l'enlluernador influx literari de renovadors dels llenguatges narratius com Marcel Proust, Henry James o James Joyce. El panorama literari s'ha

Dalt, gravat de Jane Austen, del 1870. Baix, fotografia de Virginia Woolf.

agitat. I tot i que molta producció novel·lística continuarà ancorada als canons narratius del segle XIX, Woolf sí que es pot considerar una autora que és capaç de remoure l'arbre, que s'allunya en les seues novel·les de les convencions narratives, del concepte clàssic d'història, per fer camí bandejant les trames a l'ús i sondejar la consciència dels personatges a la recerca d'un valuós i insospitat material literari. Tot això, acompanyat d'una extraordinària perícia formal, d'un maneig del llenguatge i els seus recursos que la fan excel·lir. Woolf va trobar també el seu lloc en la història literària per aquest camí i, també, per les seues reflexions sobre el paper de les dones ("Una dona ha de tenir diners i una habitació pròpia si vol escriure ficció", diu una de les sentències més cèlebres) que li han valgut la reivindicació del moviment feminista i, també, inesgotables recerques i interpretacions sobre les petges de lesbianisme en la seua obra. Personatge contradictori, marcada per la biografia i per una inestabilitat mental que la conduí al suïcidi abans de fer 60 anys, que el cinema també va contribuir a immortalitzar a través de l'adaptació de l'obra teatral *Qui té por de Virginia Woolf?* (1966), dirigida per Mike Nichols. I més recentment, *Les hores* (2002), de Stephen Daldry, amb una transformada Nicole Kidman en el paper de l'escriptora pel qual se'n dugué l'Oscar.

Woolf, lectora d'Austen. Tot i pertànyer a esferes i aspiracions literàries diferents, Woolf escriu i reflexiona molt sobre Austen: li reconeix l'habilitat i solvència en el gènere de la comèdia romàntica, el dibuix de personatges. Però li nega la grandesa literària a través d'un possible subterfugi: podria haver arribat a ser gran de veritat cas de no haver mort tan d'hora, als 41 anys. Fa unes setmanes, *New Republic* recuperava un deliciós article escrit per Virginia Woolf ara fa una mica més de 90 anys

—està datat el 30 de gener del 1924— a propòsit de la publicació en cinc volums de les novel·les d'Austen. “Qualsevol que tinga la temeritat d’escriure sobre Jane Austen ha de tenir en compte dues coses: primera, que de tots els grans escriptors és la més difícil d’engampar en la seua grandesa; segona, que hi ha 25 cavallers grans de Londres que qualsevol ofensa a la seua genialitat la prendrien com si fóra una afronta a la virginitat de la seua tieta”, ironitza, sobre l’intocable llegat literari de l’escriptora. A continuació, aclareix que “no és la covardia” el que li impedeix parlar de les sis obres de la nova edició: “És impossible dir massa sobre les novel·les que Austen va escriure”, però “tal vegada no s’ha parat massa atenció a les novel·les que no va escriure”.

Per a Woolf, *Persuasió*, la novel·la pòstuma d’Austen, apareguda el 1818, un any després de la seua mort, “marca el camí de les novel·les que ella podia haver escrit si haguera viscut fins als 60 anys”, una transició entre “dues etapes diferents”, en referència a una etapa vital on creu detectar un cansament amb el seu món, un cert avorriment. Amb *Persuasió* “està tractant de fer una cosa que mai no havia intentat”, una novel·la que conté “un nou element, una qualitat, tal vegada”, que no existia en les obres precedents. “Ella està descobrint que el món és més gran, més misteriós i més romàntic del que ella havia suposat”, diu Woolf. I apunta que Austen parla d’ella mateixa quan escriu sobre Anne Elliot, la protagonista de *Persuasió*, en els següents termes: “Ella, que s’havia vist forçada a la prudència en la joventut, va aprendre el romanç a mesura que es feia gran: com una seqüela natural d’un principi antinatural”. Woolf hi detecta que “la seua actitud davant la vida s’ha vist alterada”, que en gran part del llibre “mira a través dels ulls d’una dona que, davant la seua infelicitat, té una especial simpatia per la felicitat i infelicitat de la resta”. Woolf creu que el canvi de percepció “és imminent”.

I especula amb una Austen que haguera viscut a Londres, que haguera eixit a sopar, que haguera viatjat i conegut nous amics. “Quin efecte podria haver tingut tot això en les sis novel·les que Austen no va poder escriure?”, es pregunta. I respon afirmant que el seu major coneixement hauria atorgat profun-

Fotograma d’una de les múltiples adaptacions al cinema de Jean Austen, en aquest cas *Emma*, pel·lícula del 1996 amb Gwyneth Paltrow com a protagonista.

ditat psicològica als seus personatges, el que diuen sense dir, una escriptura més profunda i suggeridora. El seu sentit de la sàtira també hauria canviat cap a un sentit més sever i rigorós. “Ella podria haver estat precursora de Henry James

i de Proust”, aventura. Per curar-se en salut i aclarir que s’estava movent en el terreny de l’especulació. La mort prematura d’Austen no permet saber-ho.

Xavier Aliaga

Economia de l'absurd
Quan comprar més barat contribueix a quedar-se sense feina
 Josep Burgonya

3i4 edicions

Premi Octubre 2013

PREMI OCTUBRE JOAN FUSTER D'ASSAIG

NOVETATS 3i4
 Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
 en www.tresiquatre.com